

VÝUKOVÉ CÍLE

Kalhous, Z., Obst, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.

Výukový cíl chápeme jako představu o kvalitativních i kvantitativních změnách u jednotlivých žákův oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické, kterých má být dosaženo ve stanoveném čase v procesu výuky.

Není na závadu, když se spolutvůrci výukových cílů stanou sami žáci.

Složky výukového cíle

- **Kognitivní (vzdělávací)**
- **Afektivní (postojové)**
- **Psychomotorické (výcvikové)**

Výukové cíle nejsou jen perspektivním programem činnosti učitele, ale mají i významnou usměrňující a motivující roli v činnosti žáků, zvláště tehdy, je-li výuka založena na jejich aktivitě a samostatné práci. Pokud je žáci akceptují, plní výukové cíle regulační roli v jejich učebních činnostech.

Vlastnosti dobře stanovených výukových cílů

- **Komplexnost** – změny v žákově osobnosti je třeba projektovat v oblasti kognitivní, afektivní i psychomotorické
- **Konzistentnost** (soudržnost) – jde o vnitřní vazbu cílů, která znamená podřízenost nižších cílů vyšším a závislost vyšších a závislost vyšších cílů na dosažení cílů nižších.
- **Kontrolovatelnost** – stanovené výukové cíle by měly obsahovat požadovaný výkon žáků, podmínky, za nichž má být výkon realizována normu výkonu.
- **Přiměřenost** – znamená stanovení takových cílů pro žáky, které jsou náročné, ale současně i splnitelné.

Taxonomie výukových cílů

Taxonomie kognitivních cílů

Taxonomie afektivních cílů

Taxonomie psychomotorických cílů

Taxonomie kognitivních cílů

- Podle B.S. Blooma

- znalost
- porozumění
- aplikace
- analýza
- syntéza
- hodnotící posouzení

- Podle B. Niemierka

- **Vědomosti**

zapamatování poznatků
porozumění poznatkům

- **Dovednosti**

používání vědomostí v typových
situacích

používání vědomostí
v problémových situacích

Taxonomie kognitivních cílů podle B. Niemierka

Vědomosti

Zapamatování poznatků - žák si dokáže vybavit určité termíny, fakta, zákony, teorie nebo zásady činnosti, nezaměňuje a nezkresluje je.

Porozumění poznatkům - žák dokáže zapamatované vědomosti předložit v jiné formě, uspořádat je, zestručnit je.

Dovednosti

Používání vědomostí v typových situacích – žák ovládl dovednost používat vědomosti podle dříve předložených vzorů.

Používání vědomostí v problémových situacích – žák ovládl

Formulace výukových cílů

(podle Niemierka) – aktivní slovesa a slovesné vazby

- **Pro 1. úroveň – 1.část**
opakovat, napsat, definovat,
znát, umět, pojmenovat,
reprodukovat, vybrat,
doplnit, přiřadit, seřadit....
- **Pro 1. úroveň - 2. část**
dokázat, jinak formulovat,
interpretovat, odhadnout,
předložit, vyjádřit vlastními
slovy, vysvětlit, vypočítat,
objasnit, předvést, opravit,
změřit.....

- **Pro 2. úroveň – 1. část**
aplikovat, načrtnout, použít,
uspořádat, řešit, vyzkoušet....
- **Pro 2. úroveň – 2. část**
provést rozbor, rozhodnout,
rozlišit, rozčlenit,
specifikovat, klasifikovat,
napsat sdělení, navrhnout,
shrnout, vyvodit obecné
závěry, argumentovat,
obhájit, porovnat, posoudit,
prověřit, srovnat s normou,
zdůvodnit...

Taxonomie afektivních cílů

(D. B. Kratwohl , B. Niemierko)

Taxonomie je budována na postupném zvnitřňování (internalizaci) hodnot vychovávaných subjektů

Kratwohl

- Přijímání
- Reagování
- Oceňování hodnoty
- Integrovaní hodnot
- Internalizace hodnot
v charakteru

Niemierko

I. ÚROVEŇ

účast na činnosti

podjímání se činnosti

II. ÚROVEŇ

naladění k činnosti

system činnosti

Vymezování afektivních cílů

- V základních pedagogických dokumentech jsou afektivní cíle vymezovány jen v obecných rovinách.
- Předpokládané afektivní cíle nemůže učitel žákům jednoduše sdělit na začátku vyučovací jednotky.
- V určitém časovém okamžiku se může na fixaci postojových cílů podílet více pedagogických pracovníků. To platí za předpokladu, že vedení školy dokáže prostřednictvím metodických orgánů tuto činnost koordinovat.
- Fixace specifických postojových cílů probíhá pomaleji než u kognitivních cílů a ve značné individuální závislosti na předchozích zkušenostech žáků.

Taxonomie psychomotorických cílů (podle R. H. Davea, 1968)

- **Imitace (nápodoba)** – žák po impulsu pozoruje příslušnou činnost a vědomě ji začíná napodobovat.
- **Manipulace (praktická cvičení)** – žák je schopen vykonat určitou pohybovou činnost podle slovního návodu.
- **Zpřesňování** – žák dokáže vykonávat uložený pohybový úkol s větší přesností a tím i s větší účinností.
- **Koordinace** – žákovy pohybové úkony jsou vnitřně konzistentní.
- **Automatizace** – činnost žáka začíná být charakterizována požadavkem „maximum výkonu při minimu energie“.